

RESİM BÖLÜMÜ LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN RASLANTISAL FORMLAR ÜZERİNDEN BİÇİM VE ESPAS YORUMLARI

Bige GÜRSES¹, Mustafa Cevat ATALAY², Enis Malik DURAN³

ÖZET

Bu araştırmanın amacı resim bölümünde dört yıllık lisans eğitimi alan öğrencilerin biçim ve espas yargılarını ortaya koymaktır. Biçim ve espas yargıları genellikle kişisel özellikler taşımaktadır. Bunun yanında biçim yargılarında genel yargıların olup olmadığını da ortaya koymak önemlidir. Renk alanlarının birbirinden ayrımı bir çizgi yardımıyla olmaktadır ve bu da bize biçimin kendisini verir. Görünen özelliği ile biçimin ana özelliği budur, fakat bu onun dışsal anlamıdır; ama biçimin çeşitli öznel anlamları da bulunabilir dolayısıyla bu öznel ifadeler aslında dışta görünenin de yansımasıdır yani biçimin estetik ve öznel bir yorum olarak hoşluğu ya da çirkinliği yine o biçimin gözle görülen fiziksel formunun izleyendeki yorumudur.

Herhangi bir nesnenin biçimi, bir espasta veya bir yüzeyde tamamıyla soyut olarak betimlenebilmektedir. Bu çalışmada soyut ve rastlantısal olarak seçilmiş üç boyutlu biçimlerin, belirli bir espas üzerine yansımalarının yorumlamaları, resim bölümü öğrencilerine uygulanan görsel anket değerlendirilmeleri ve literatür üzerinden incelenerek yorumlanmıştır.

Belirli sayıdaki öğrencilerin anket tercihlerine bakıldığında rastlantısal biçimlerin de resim bölümü öğrencileri üzerinde yarattığı biçimsellik; verilen şeklin neye benzediği, hoşluk, espas; kapladığı boşluk ve çevresi üzerinden yorumu, güzellik ve hareket; dinamiklik ve statiklik hissinin algılanması ve yorumlanmasında yaş, cinsiyet ve sınıf olarak farklılıklar görüldüğü gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rastlantı, Biçim, Boşluk, Doluluk.

PAINTING STUDENTS' SPACE AND FORM INTERPRETATIONS ON RANDOM SHAPES

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the form and space judgments of undergraduate students in painting department. The form and space judgments generally have personal characteristics. In addition, it is important to reveal whether there are general judgements. The separation of the color surfaces from each other is done by a line, which gives us the form itself. This is the apparent feature and the main feature of form, but this is its external meaning; there may also be various subjective meanings of the form, so these subjective expressions are in fact the reflection of what appears on the outside, that is, the pleasantness or ugliness of the form as an aesthetic and subjective interpretation is again the interpretation of the visible physical form of that form in the viewer.

The shape of any object can be described as completely abstract on a surface. In this study, the interpretation of the reflections of abstract and randomly selected three dimensional forms on a specific space, the visual questionnaires applied to the students of painting department and examined through literature. When the survey preferences of a certain number of students at the painting department were examined on perception of formalism on random forms; what the given shape looks like, its likeability, its space; interpretation of the space occupied and its surroundings, its beautiness and its motion; the sense of dynamism and statism were observed in the perception and interpretation with differences in age, gender and class.

Keywords: Randomness, Shape, Positive Space, Negative Space.

1 Arş. Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Resim Bölümü, bgurses@nku.edu.tr

2 Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Resim Bölümü, mcatalay@nku.edu.tr.

3 Arş. Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Resim Bölümü, emduran@nku.edu.tr.

1.GİRİŞ

1. 1. Biçim Olgusu

İnsanlık yaratıldığı zamandan bu yana biçimi hayatının her alanında kullanmıştır. İlk insanlar hayatlarını sürdürmede kolaylık sağlama açısından; taş, toprağa, tahtaya ve kemik parçalarına çeşitli biçimler vererek onları gündelik hayatlarında kullanabilecekleri eşyalar haline getirmişlerdir. “Biçim; Aristoteles için, bir şeyin duyularla algılanabilen dış görünüşü, akılla kavranabilir yapısı; var oluşçu Kant için, zihnin bir fenomende önsel olarak kavradığı şey; Hegel için, bir şeyin derin içeriğinin ona zorunlu olarak kazandırdığı somut, yani dış görünüşüdür. Herbert Read için ise, bir sanat yapıtındaki elemanlardan anlaşılması en güç olanı, metafizik meseleleri içine alan şey biçimdir” (Öztürk, 2011, s.77).

Çizgi yüzey ve nokta resimde kullanılan plastik öğeleri oluşturmaktadır, düz ve kırık çizgiler, çeşitli yüzeyler oluşturarak ortaya konmak istenen sonuca hizmet etmektedirler. Ortaya çıkan şey ise aslında biçimi de oluşturan eserin kendisidir. Dolayısıyla sanatçı da tamamlamış olduğu ürünü, yaratmış olduğu bir biçim olarak imzalar. “Resim sanatında biçim bir tablonun tümünün yapı bakımından kuruluşunu ifade eder. İşte bu yapı bakımından kuruluş resimde plastik öğeler tarafından oluşturulur” (Turani, 2015, s.23).

“Biçim, bir nesnenin görme ya da dokunma organlarıyla algılanabilmesini sağlayan kendine özgü gerçekliğidir” (Sözen ve Tanyeli, 2009, s.41). Biçim içeriğin, yani asıl anlatılmak istenenin yapısını oluşturur. İçeriği olmayan bir biçimin hiçbir anlamı olmamakla birlikte sanat yapıtında biçim içeriğe bağlı olmalıdır. Biçim herhangi bir şeyin şekli anlamına gelmektedir. Resim sanatında biçim ise bir tablonun tamamının yapısal özellikleri açısından kuruluşunu, oluşumunu ifade eden en önemli öğelerden biridir. Eserlerinde yapısal bir bütünlük arayışında olan sanatçılar, biçimi oluşturan öğeleri birbirleriyle bütünleyerek değerlendirdiklerinde kendi ifade anlayışlarını sergilemiş olurlar, böylelikle leke, kullanılan imge ve semboller, simgeler, ışık, renk, espas ve tüm diğer öğeler birleşerek biçimi ve sanat eserini meydana getirirler. “Resim sanatı açısından biçimin ele alınışı incelendiğinde soyutlamaya kadar giden biçimci yaklaşımlar dahil herhangi bir sanat anlatımında renk, ton gibi öğeler dahil, tüm öğelerin bir araya geliş biçimi, üslubu oluşturur” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi,1997, s.240).

1. 2. Espas Olgusu

Klasik yedi sanat unsurundan biri olan espas, bir biçimin etrafındaki, arasındaki ve içindeki mesafeleri veya alanları ifade etmektedir. Alan pozitif veya negatif, açık veya kapalı, sığ veya derin ve iki boyutlu veya üç boyutlu olabilir. Bir sanat eserinde birincil nesneler tarafından işgal edilen yer, pozitif alan olarak bilinirken birincil nesnelerin çevresi, negatif alan olarak bilinmektedir. Negatif pozitif ilişkisi, bir sanat eserini etkileyebilmektedir. Biçimi çevreleyen boşluk negatif boşluk biçim ve gölgesi pozitif yer işgal etmektedir. Negatif öğeler biçimin dışındaki boşluğu, espası, mekanı temsil etmektedir. Bir anlamda “espas” ögesi, aralık, boşluk ve mekan anlamlarına da gelmektedir.

Biçim ve kütleler arasında kalan boşluklar da kompozisyona katkıda bulunacak biçimde değerlendirilir. Amerikalı mimar Frank Lloyd Wright “Espas sanatın nefesidir” demiştir. Wright’ın söylemek istediği aslında diğer sanat unsurlarının çoğundan farklı olarak, yaratılan hemen hemen her sanat eserinde espasın yer bulmasıdır. Ressamlar mekanı anlamlandırırken, fotoğrafçılar mekanı anlarında yakalarlar, heykeltıraşlar mekana ve forma dayanarak çalışmalarını üretirken, mimarlar ise mekanın kendisini yaratan kişilerdir. Bu durum görsel sanatların her birinde temel bir unsur olarak yer almaktadır. Negatif ve pozitif alanların oluşumu sanatının ortaya çıkışından bu zamana kadar sanatçılar için temel kurgu elemanları olmuşlardır. “Boşluk durmadan biz ressamlarla oyun oynar. Biz de bu yüzden boşluğa dua ederiz” (Berger, 2000, s.22).

Espas bir sanat eserinin yorumlanabilmesi için bir referans alanı oluşturmaktadır. Örneğin, resimde bir nesnenin veya biçimin izleyiciye daha yakın olduğunu ima etmek için diğerinden daha büyük çizilebilmektedir. Sanat tarihçileri, eserin konusuna, örneğin resimdeki çiçek vazolarına veya heykel yapılarına atıfta bulunmak için etraflarındaki pozitif boşluk terimini kullanırlar. Böylelikle olumsuz alanlar olarak sanatçıların biçimler aracılığıyla eserin içinde, arasında ve etrafında yarattığı boş alanları ifade etmişlerdir. Genel anlayışa göre, aydınlık alanlar pozitif ve karanlık alanlar negatif olarak düşünülmektedir fakat bu durum her sanat eseri için geçerli olmayabilir. Örneğin, beyaz bir tuval üzerine siyah bir fincan çizdiğinizde fincanı negatif olarak adlandırmamız gerekmez çünkü bu noktada renk devreye girer; siyah değer negatifi, fakat kupanın alanını oluşturan beyaz espas değer ise pozitifliği oluşturmuştur.

Üç boyutlu teknikte, negatif boşluklar bilindiği gibi parçanın açık veya nispeten boş kısımlarıdır. Örneğin, metal bir heykelin ortasında bulunan ve negatif boşluk diyebileceğimiz bir delik olabilir. Heykeltıraş Henry Moore, 1938’de oluşturduğu “Recumbent Figure” ve 1952’de oluşturduğu “Kask Başkanı ve Omuzları” gibi serbest heykellerinde bunun gibi alanları kullanmıştır.

2. RESİM BÖLÜMÜ LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN BİÇİM VE ESPAS YORUMLARI

2. 1. Anket

Bu araştırmada Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi resim bölümünde okuyan 4 yıllık 30 lisans öğrencisi tarafımızca hazırlanmış olan bir ankete tabi tutulmuştur. Katılımcı öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sınıf derece bilgileri de alınarak oluşturulan anketin ilk aşamasında 10 adet rastlantısal formdan oluşan çakıl taşının fotoğrafı belirli bir ölçütteki beyaz espas üzerine yerleştirilerek öğrencilere basılı materyal olarak sunulmuştur. Anketin ikinci aşamasında ise yine aynı çakıl taşlarının siyah renkteki lekese ve tek boyutlu görüntüleri belirli bir ölçütteki beyaz espas üzerine yerleştirilerek öğrencilere basılı materyal olarak sunulmuştur. Her iki aşamada da bu görüntülerin hoşluk, güzellik, hareket, espas, kapladığı boşluk ve çevresi üzerinden yorumları, güzellik, dinamiklik ve statiklik durumları 1’den 5’e doğru evet ve hayır cevaplamaları ile ölçütlendirilmiştir.

Cinsiyetiniz: Yaşınız: Sınıfınız:	Biçimi neye benliyor? (Tek kelime ile belirtiniz)	Hoşluk derecesini belirtiniz. (1:hoş değil, 5:hoş)	Kağıt boşluğun hoşluk derecesini belirtiniz. (1:hoş değil, 5:hoş)	Güzellik derecesini belirtiniz. (1:Çirkin,5:Güzel)	Biçim hareketli mi? (1:Hayır, 5:Evet)
1		1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2		1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Şekil 1: Uygulanan anketin ilk aşamasından soru örnekleri

Cinsiyetiniz: Yaşınız: Sınıfınız:	Biçimi neye benliyor? (Tek kelime ile belirtiniz)	Hoşluk derecesini belirtiniz. (1:hoş değil, 5:hoş)	Kağıt boşluğun hoşluk derecesini belirtiniz. (1:hoş değil, 5:hoş)	Güzellik derecesini belirtiniz. (1:Çirkin,5:Güzel)	Biçim hareketli mi? (1:Hayır, 5:Evet)
1		1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2		1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Şekil 1: Uygulanan anketin ikinci aşamasından soru örnekleri

2. 2. Biçim Üzerine Bulgular

Araştırmaya 30 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 8’i erkek, 22’si kadındır. Katılımcıların yaş ortalaması, 20 olarak hesaplanmıştır.

1. Biçimi, 5 kişi “ayak” ile ilişkilendirirken, 3 kişi “fasulye” ile ilişkilendirmiştir. İlişkiler kavramları incelendiğinde, 8 kişi kararsız olduğunu belirtmiştir. İlişik incelemelerinde katılımcı öğrenciler içinde biçimleri vücudun uzuvları veya çorapla ilişkilendirenler vardır; *Virüs, ayak, patates, kömür, oval, fasulye, taş, yassı, taş, ayak, mitoz ve hücre, parmak, kararsızım, çorap, damla* cevapları verilmiştir.
2. Biçimi, 4 kişi üçgenle ilişkilendirmiştir. 3 kişi ise pizza ile ilişkilendirmiştir. Katılımcıların %33 ünün bu biçimi yiyeceklerle ilişkilendirmiş, 7 kişi ise kararsız olduğunu belirtmiştir; *pena, gaga, at, kopmuş, parça, üçgen, çilek, pizza, üçgen, pena, gaga, cips, külâh, susam, kiremit* cevapları verilmiştir.
3. Biçimi, Öğrenciler dairesel formlarla %50 oranında ilişkilendirmişlerdir. 7 kişi ise kararsız olduğunu belirtmiştir; *ben, gezegen, voleybol, topu, daire, limon, nokta, top, ben, boşluk, yuvarlak, misket, nokta, yumurta, delik*, cevapları verilmiştir.
4. Biçimi, 2 öğrenci “kalp” ile ilişkilendirmiştir. Diğer öğrenciler geometrik formlarla ağırlık kurmuşlardır. 7 kişi ise “kararsız” olduğunu belirtmiştir; *uyuyan dağ, ördek, surat, kırık parça, köşegen, kalp, diş, kalp, elmas, kalp, burun, koltuk, taş, cips, yüzük, elmas, yaprak, leke, ayna parçası, biber, elmas, çilek, biçimsiz* cevapları verilmiştir.
5. Biçimi, 10 öğrenci “taş” veya “kaya” ile ilişkilendirmişlerdir. 10 öğrenci “kararsız” olduğunu belirtmiştir; *araba, dinazor, burun, ters, taş, gevrek, kararsızım, taş, çakıl taşı, taş, yumurta, birikinti, yumruk, patates, kaya, çakıl, kaya* cevapları verilmiştir.

6. 6. Biçimi, 4 öğrenci “silgiye” benzetirken diğer öğrenciler çevrelerindeki nesnelerle ilişki kurmuşlardır. 8 öğrenci “kararsız” olduğunu belirtmiştir; *mozaik, çakıl, ekmek, taş, dikdörtgen, silgi, sakız, sakız, tırnak, silgi, bant, silgi, tuğla, bant, defter, cüzdan, silgi, küpe, telefon, ülker çikolata, çip, dikdörtgen* cevapları verilmiştir.
7. Biçimi, 3 öğrenci canlıların uzuvları ile ilişkilendirmişlerdir. 3 öğrenci “virgül işareti” ile ilişkilendirmiştir. 12 öğrenci, “kararsızım” demiştir; *virgül, pena, solucan, virgül, parmak, düdük, diş, parmak, biber, diş, virgül, havuç, biber, virgül, biber, biber, hayvan, tırnağı, parmak* cevapları verilmiştir.
8. Biçimi, 3 öğrenci “but” ile ilişkilendirmiştir. 3 öğrenci “üçgen” ile ilişkilendirmişlerdir. 10 öğrenci “kararsızım” şeklinde görüş bildirmişlerdir; *ada, sele, aslan, üçgen, kaval, kemiği, but, pena, çekik, kaş, oturak, huni, dürbün, ayak paleti, çan, but, but, pizza, poşet, üçgen* cevapları verilmiştir.
9. Biçim, öğrencilerden 2’si “araba” aynası ile ilişkilendirmişlerdir. 15 öğrenci “kararsız” olduğunu belirtmiştir; *tren, ipod, düşüş, kardikdörtgen, tahta, kraker, tebeşir, tebeşir, araba aynası, araba aynası, ayva dilimi, taş, bez, biçimsiz* cevapları verilmiştir.
10. Biçim, 2 öğrenci “üçgen” formu ile ilişkilendirmişlerdir. “Yuvarlak” biçimlerle ilişki kuran öğrenciler 7 kişi olmuştur. 11 öğrenci “kararsız” olduğunu belirtmiştir; *İstiridye, efe, balık, üçgen, ufo, şapka, uzay gemisi, frizbi, şapka, göz, şapka, uzay gemisi, bıyık, gezegen, şapka, midye, kavak parçası, ufo* cevapları verilmiştir.
11. Biçimde, geometrik şekillerle ilişki kuranlar vardır. Biçimleri yorumlamada gruplar oluşmamıştır. 13 kişi “kararsız” kalmıştır; *telefon, ayakkabı, silgi, dikdörtgen, kurabiye, jelibon, ayak, hücre, taş, patlıcan, araba, parmak, testere, taş, damla, araba* cevapları verilmiştir.
12. Biçim, “pizza” ile ilişkilendiren 3 öğrenci ve “peynir” ile ilişkilendiren 2 öğrenci vardır. 12 kişi “kararsızım” demiştir; *pena, kaya, at, üçgen, üçgen, pasta, üçgen, pena, pena, peynir, pizza, pizza, peynir, havuç, çilek, pizza, susam, üçgen* cevapları verilmiştir.
13. Biçim, 2 öğrenci “delik” olarak belirtmiş, 2 öğrenci, “top” olarak belirtmiş ve diğer 5 kişi ise yuvarlak cisimlerle bağ kurmuşlardır. 12 öğrenci “kararsızım” olarak belirtmiştir; *tekerlek, hamur, ay, daire, daire, kurabiye, pul, boşluk, hamur, portakal, taş, nokta, top, saat, top, delik, delik, yuvarlak* cevapları verilmiştir.
14. Biçim, öğrenciler ilişkilerle farklı yorumlamalar yapmıştır. 9 kişi “kararsızım” olarak belirtmiştir; *insan gövdesi, yatay, ördek, surat, köşegen, yaprak, pestil, yaprak, cips, kalp, burun, kumaş ok, yaprak, yüzük, gaga, cips, kirpi, başı, cips, mücevher, çilek, portre* cevapları verilmiştir.
15. Biçim, diğer katılımcılar farklı yorumlamalarda bulunmuşlardır. 13 kişi “kararsızım” olarak belirtmiştir; *yan ampul, kabuk, hamur, oval, salam, taş, cips, vazo, fırça, ucu, taş, basket, topu, patates, patates, cips, kaya, çakıl, dalga* cevapları verilmiştir.
16. Biçim, 2 kişi “sakız” olarak belirtmiştir. Çoğunluğu geometrik formlara benzetmiştir. 12 kişi “kararsızım” olarak belirtmiştir; *klavye tuşu, çakıl, cheddar peyniri, kare, silgi, sakız, silgi, bant, tuğla, bisküvi, sabun, sabun, kutu, sakız, ekmek, tablet, çip, dikdörtgen* cevapları verilmiştir.
17. Biçim, hayvan uzantıları ile ilişki kuranlar da vardır. 15 kişi “kararsızım” olarak belirtmiştir; *virgül, penis, salyangoz, parmak, diş, parmak, diş, bıçak, ucu, virgül, , tavuk ayağı, ruj, biber, fasulye, hayvan tırnağı, kaşık* cevapları verilmiştir.
18. Biçim, öğrenciler grup oluşturmamayan farklı kavramlar belirtmişlerdir. 13 kişi “kararsızım” olarak belirtmiştir; *diş, sele, aslan, üçgen, ördek, ayağı, törpü, kaş, ok, peynir, cips, cips, ördek ayağı, nike amblemi, deniz taşı, pizza, poşet, üçgen* cevapları verilmiştir.
19. Biçim, öğrenciler grup oluşturmamayan farklı kavramlar belirtmişlerdir. 16 kişi “kararsızım” olarak belirtmiştir; *tren, kafa, dikdörtgen, kek dilimi, tebeşir, rulo araba aynası, tabela, cips, palamut, anıt, bez, ev* cevapları verilmiştir.

20. Biçim, 2 kişi “üçgen” olarak belirtmiştir. 4 kişi “şapka” olarak belirtmiştir. 12 kişi “kararsız” olarak belirtmiştir; *istiridyeye, ufo, balık, üçgen, uzay gemisi, frizbi, şapka, piramit, göz, şapka, midye, kavak parçası, çatı* cevapları verilmiştir.

2. 3. Espas Üzerine Bulgular

Öğrencilerin espas ile ilgili yorumları verilen iki boyutlu görseller üzerinden değerlendirilmiştir. Verilen görsellerdeki görüntüler etrafında bırakılan espas, çakıl taşlarının bulunduğu beyaz boşluk mekanını göstermektedir. “Boşluk” başlığı altında 1’den 5’e kadar sıralanmış beğeni seviyeleri ölçülmüştür. Verilen cevapların her bir öğrencide çeşitlilik gösterdiği gözlemlenmiştir. Herhangi bir seviyede yoğunlaşma görülmemiştir. Toplamda 11 öğrenci ise bu soruyu cevaplamamıştır.

SONUÇ

Araştırmada öğrencilere toplam 20 soru sorulmuştur. 20 sorudan ilk 10 soru rastlantısal olarak bulunmuş keramik parçaların siyah beyaz kabartsız leke formlara indirgenmesi ile oluşturulmuştur. Kalan 11 ile 20 arasındaki soruların ilk 10’unda var olan imgelerin renkli fotoğrafları vardır. Soruların tümü aynı görüntünün siyah beyaz ve renkli halleridir. Verilen cevaplardan siyah beyaz ve renkli formları genellikle öğrenciler farklı yorumlamaktadırlar. Bundan dolayı denilebilir ki benzer iki görüntüyü renklere bağlı değişkenlerle katılımcılar farklı yorumlamışlardır. Aynı durum diğer sorular için de geçerlidir. Renkli imgeleri öğrenciler farklı değerlendirebilmektedirler. Fakat bütün görüntüleri farklı değerlendiklerine dair yeterince bilgi bulunmamıştır.

Araştırmada 208 kez kararsızım cevabı verilmiştir. Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin bu biçimlere herhangi bir gösterge olarak isimlendirmesi ve adlandıramaması araştırmayı belirleyen etmenlerden birisidir.

Araştırmada öğrenciler başlıca biçimlere anlam verme konusunda belirli kavramlarda buluşmaktadırlar. Özellikle dairesel form tanımlamalarında yuvarlak biçimlerde buluşurken, çeşitli geometrik biçimlerde grup tanımları gözlenebilmektedir. Bunun yanında gıda nesneleri ile ilişki kurma da oldukça belirleyici bir sonuç olmuştur.

Öğrenciler sunulan formları el, ayak, parmak gibi canlı uzuvlarla ilişkilendirmişlerdir. Üzerinde en çok anlaşma olan form yorumu 23 kez “taş” olarak belirlenmiştir. 10 kez “ayak”, 9 kez “parmak” kavramları vardır. 20 kez “üçgen”, 4 kez “dikdörtgen”, 7 kez “daire”, nitelmesi yapılmıştır.

Sonuçlar değerlendirildiğinde öğrencilerin soyutlama biçimlerine dair yorumları genellikle benzer grup kavramlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle öğrencilerin yaptıkları yorumlar öncelikle kendi duyum ve algı sınırları içindedir. Formların rastlantı formlar olması ve tesadüflerle amaçsız olarak biçimlendirilişleri onların temsil gücünü sınırlamasına rağmen, öğrenciler onlara benzetmeler yaparak kendi imgeleri ile bağlantı kurmuşlardır.

Öğrencilerin espas ile ilgili yorumları verilen iki boyutlu görseller üzerinden değerlendirilmiştir. Verilen görsellerdeki görüntüler etrafında bırakılan espas, çakıl taşlarının bulunduğu beyaz boşluk mekanını göstermektedir. “Boşluk” başlığı altında 1’den 5’e kadar sıralanmış beğeni seviyeleri ölçülmüştür. İki boyulu basit bir düzlemde temsil edilmiş olan espas araştırmanın ilerleyen süreçlerinde daha derinlemesine incelenerek yorumlanacaktır.

KAYNAKÇA

- ATALAY, M. C. (2018). Deneysel Uygulamalarla Resimde Espas Kavramının Lisans Öğrencilerine Öğretilmesi. *Sed-Sanat Eğitimi Dergisi*, 6(2), 131-145.
- BERGER, J. (2009). *Görünüre Dair Küçük Bir Teoriye Doğru Adımlar Çev: Bülent Somay. Dördüncü Baskı. Metis Yayınları, Ankara*
- ÖZTÜTÜNCÜ, S., & ÖZKARTAL, M. (2015). Soyut Resimde Yapısal Bütünlük ve Biçim Verme. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 8(15).
- ÖZTÜRK, S. (2011). Resimsel Öge Olarak Parçalılık, Biçim ve Kolaj İlişkisi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- RONA, Z., & BEYKAN, M. (1997). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. Yem Yayınları, İstanbul.
- SÖZEN METİN, TANYELİ UĞUR. (2009). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ŞÖLENAY, E. (1997). Sanatta Biçim İçerik Sorunu. Anadolu Sanat Dergisi, (7).
- TURANİ, A. (2015). Sanat Terimleri Sözlüğü. Remzi Kitabevi.

İnternet Kaynakları

- <http://www.tualimforum.com/sanatta-gorsel-tasarim-ogeleri/17788-bicim-ve-leke.html>)
- <https://www.resimciabi.com/resmin-ogeleri-resimde-kullanilan-sanatsal-bicimlendirme-elemanlari/>)
- <https://www.gorselsanatlar.org/temel-tasarim/resimde-bicim/>)